СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 95. Джерзі Сіті, Н. Дж., понеділок, 28-го квітня 1941. No. 95. Jersey City, N. J., Monday, April 28, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ВУГЛЕВИЙ СТРАЙК ДАЄТЬСЯ ВІДЧУВАТИ В ПРОМИСЛІ

ВАШИНҐТОН. — Страйк вуглекопів дається пекучо відчувати в промислі, зокрема в воєннім промислі. Внаслідок того страйку, що триває вже близько місяць, вироблено на близько півтора міліона тон менше сталі. А тепер 19 фабрик, які вироблюють воєнні матеріяли змущені будуть обмежити свою працю. Деякі з них вже зовсім припинили роботу. Перешкодою в полагодженні цього страйку далі є ріжниці між полудневими вуглекопами і власниками копалень. Останні не хочуть ніяк згодитись на ту саму заробітну плату, що дістають північні вуглекопи. Ця справа тепер в руках роземного комітету, але, як заявив голова вуглекопної юнії Джан Луїс, мала надія, щоб страйк вже тепер полагоджено.

Відгомін цього страйку відбився і в конґресі. Конгресмени гостро критикували за те секретарку праці, паню Перкинс, кажучи, що вона не надається на цю посаду. Посада секретаря праці є дуже важна і для неї потрібно енергійного, рішучого і відважного чоловіка, казали вони.

КОНҐРЕС ЗА МЕНШІ ПОДАТКИ.

ВАШИНҐТОН. — Конгресовий коміте засобів видвигнув свій власний плян податків, на основі якого податкова стопа, зокрема для мало і середньо заробляючих людей, булаб далеко нижча від тої, яку подав секретар фінансів Морґентав.

АМЕРИКАНЦІ СПОДІВАЮТЬСЯ ВІЙНИ.

ПРИНСТОН (Ню Джерзі). — Голова бюра публичної опінії, д-р Ґелоп, заявив, що хоч американці в питанні війни поділені приблизно на дві рівні части, але далеко більша частина є проти свого бажання переконана, що війна таки буде. На сто людей 82 вірить, що Америка не уникне війни.

ПРЕЗИДЕНТ ПРИРІКАЄ ПОМІЧ ГРЕЦІЇ.

ВАШИНҐТОН.— Принявши делеґацію грецько-американської організації, президент Рузвелт їй заявив, що Америка не забуватиме і надалі Греції і давати їй буде всяку можливу поміч. Президент висказав переконання, що Греція остаточно вийде знов вільною з цього конфлікту.

ІРЛЯНДІЯ НЕ ДАСТЬ АНҐЛІЇ БАЗ.

НЮ ЙОРК. — На зборах товариства прихильників Ірляндії виголосив промову ірляндський міністер координації зброєння, ґенерал Ейкин, який прибув сюди пять тижнів тому, щоб дістати від Америки поміч у зброї. Ейкин говорив, що Ірляндія ніколи не згодиться на це, щоб поламати свою невтральність і відступити Анґлії свої бази для субмаринової акції. Американські представники пропонували Ейкину, що дадуть Ірляндії поміч, але під услівям, що Ірляндія відступить Анґлії бази. Та Ірляндія не годиться і Ейкин сидить в Америці вже пять тижнів та не може добитись помочи.

ҐУБЕРНАТОР ЛІМЕН ПРО ЧУЖИНЦІВ.

ОЛБАНІ. — Виголошуючи промову перед виховними представниками чотирьох стейтів губернатор Лімен заявив, що тепер Америці дуже потрібно сильної національної моралі і патріотизму. Серед чужинецьких елементів, говорив він, є багато таких, з яких можнаб було зробити дуже добрих американських громадян. Але треба розвинути серед них діяльність і не застрашувати їх та не відтручати від корінно американського життя.

ЗАКОН ПРО ОДЕРЖУВАННЯ БЕЗРОБІТНЕВИХ ЗАПОМОГ.

ОЛБАНІ. — Ґубернатор Лімен підписав закон, на основі якого кожний робітник, що сам покине працю, не дістане запомоги, виплювачої з його державної асикурації на випадок безробіття. Щоб дістати цю запомогу треба бути усуненим з праці.

ЛЕҐЕНДАРНИЙ ЛИСТ ІСУСА ХРИСТА.

ВАШИНҐТОН. — Перед товариством клясичних наук професор Касон предложив папирус з семого віку по Христі, на якім написаний по грецьки зміст листа одного сирійського провідника до Ісуса Христа і відповідь Христа до нього. Сирієць запрошує Христа до себе і обіцяє Йому охорону перед переслідуванням. Просить водночас, щоб Христос вилікував його з тяжкої недуги. Христос у відповіди переслав благословення для сирійця і для його міста, та каже, що не може втікати від своїх Божих обовязків. Водночас Христос обіцяв сирійцеви прислати одного зо своїх учеників, який мав його оздоровити.

АМЕРИКА БУДЕ ПАТРУЛЮВАТИ ШИРОКІ МОРЯ НА ГРЕНЛЯНДІЇ МАБУТЬ ВЖЕ Є ВОРОЖІ СИЛИ

Президент Рузвелт заявив, що нині є далеко більша небезпека нападу на західню півкулю, ніж була в 1939 р. Тому Америка займеться патрулюванням „сімох мор", по цілій кулі земській. Президент говорив, що безпосередньою небезпекою для цеї пів кулі є це, що держави „осі", правдоподібно вже висадили свої збройні сили на Гренляндії, яку недавно Америка взяла під свою мілітарну охорону і вислала туди свої військові сили. На запит журналістів, чи думає щось у тій справі робити Америка, президент відповів, що так, що вже пороблені відповідні заходи, щоб направити ситуацію. Одначе, які це заходи, президент не пояснив ближче. А що чужі збройні сили можна вигнати лиш шляхом боротьби, дехто побоюється, що колиб справді німці висадили свої відділи на Гренляндії, там готово прийти до першої перестрілки з німцями.

Президент одобрював попередні промови, виголошені секретарями Наксом і Голом, в яких вони говорили, що війна в Европі, є „нашою війною", а також говорили, що Америка мусить знайти способи, щоб Анґлії доручити до рук поміч. Але водночас президент заявляв, що уряд цілком іще не прийшов до постанови уживати для цього конвоїв.

Вкінці президент дуже гостро висказувався проти тих американців, що накликають до ізоляції і до цілковитої невтральности. Зокрема він таврував гостро полковника Линдберга, та порівнував його до Клемента Велендігема з часів громадянської війни, який натискав тоді на уряд, щоб заперестав дальшу війну, бо її не виграє і шкода жертв.

ВИЛКІ НАКЛИКУЄ УРЯД ДО КОНВОЮВАННЯ КОРАБЛІВ

Вендел Вилкі, републиканський президентський кандидат з останніх виборів, в прилюдній промові в Пітсбурґу заявив, що федеральний уряд повинен сказати людям цілу правду про те, скільки кораблів, наладованих американським добром, йде на дно. Американці настільки є мужні, що не залякаються правдою. Навпаки, вони піддежать уряд навіть у його найвідважніших потягненнях, говорив Вилкі, заключуючи свою промову думкою, що Америка повинна конвоювати кораблі йдучі до Анґлії. „Я думаю", говорив Вилкі, „що уряд не повинен даватись вести публичній опінії, тільки повинен сам вести публичну опінію".

ГРЕЦЬКЕ НАСЕЛЕННЯ ПРОЩАЄ БРИТІЙЦІВ КВІТАМИ І ОКЛИКАМИ „ДО ПОБАЧЕННЯ!"

Юнайтед Прес подає з Атен, що з пристані Пірею, як й в інших, далі відпливають кораблі з британськими вояками, гарматами, повзами та іншим воєнним матеріялом. Місце їхнього призначення: остров Крета або Александрія в Єгипті. Вистарчить, пише кореспондент, поглянути на перемучені обличчя австралійців чи новозеляндців, щоб відразу переконатись, що військо перейшло пекло. А й в пристанях жде кожної хвилини смерть, бо раз-у-раз надлітають німецькі літаки, з яких скидають тяжкі бомби. Та не зважаючи на те, як це видно з самих німецьких воєнних звідомлень, більша частина британської армії, що воювала в Греції, як теж і більша частина привезених британцями воєнних матеріялів, вже з Греції вивезена, а тим самим для аліянтів вратована. Та особливо замітне те, що всюди по вулицях міста Атен, як теж у пристані, греки не тільки що не мають ніякого жалю до британців, що їх покидають, але ще обкидають їх квітами та обділюють дарунками. Всюди чути оклики, що „вкороті знову побачимось". Грецький король заповів через радіо, що буде боротись з грецьким народом далі „аж до перемоги" та взивав народні маси, щоб мати віру, що „Греція знову воскресне". Усе те діяє на греків у такий спосіб, що вони глядять у бучучність з повним спокоєм. Знову з Лондону повідомляють, що відступ британських військ з Греції відбувається у повному порядку. Сталося це завдяки геройській поставі тих британських частин, що зуміли задержати німців в Термопілях три дні.

СЕРЕДЗЕМНЕ МОРЕ ЗАЛОЖЕНЕ МІНАМИ

Британська адміралтія оголосила, що обложено мінами нові полоси Середземного моря. Так виглядає, що плавба по Середземному морі буде тепер дуже небезпечна, бо є вже дуже мало таких місць, де не булоб мін. Особливо обложено мінами моря довкола Греції. Це є спрямовано проти держав „осі", бо надіються, що німці готові збільшити морські напади, висилаючи субмарини з Чорного моря. Також обміновано море вздож лібійського побережа в Африці.

ЦІСАР ЕТІОПІЇ. — Гейлі Селассі, „лев Юдеї", у таборі своїх військ, 200 миль в глибині краю від границі. Він сподівається незадовго віхати в тріюмфі до столиці Етіопії, Адис Аббаби.

ЧИ ПРИЙДЕ ДО ВІЙНИ МІЖ НІМЕЧЧИНОЮ І ТУРЕЧЧИНОЮ? — ЧЕРГОВЕ Й НАЙВАЖНІШЕ ПИТАННЯ

ІСТАМБУЛ. — В Туреччині рахуються з тим, що німці займуть Грецію, що одначе не є для них ніяким особлившим здобутком. Особливо, коли зважиться, що та воєнна кампанія в Греції, якої німці так дуже скорі не бажали, коштує їх дуже багато. Хоч війна не тривала довго, але вона була дуже завзята. Нема найменшого сумніву, що німці понесли в Греції поважні втрати в людях, як і втратили багато воєнного знаряддя. І, що для них найгірше, властиво нічого не осягнули, бо британців було в Греції зглядно не багато, а й з тих більша половина виратувалась. Усе те означає, що Німеччина піде певно далі. Куди, не так тяжко догадатись. Буде пробувати здобути Єгипет і натискати з африканського боку на Суеський канал. Та цей шлях непевний. Німці знають це краще інших, бо не годні навіть вдержатись в Лібії на тих позиціях, які здобули. Значить, що Німеччина буде цілком певно пробувати іти на Суеський канал через Туреччину, а та, як знаємо, є союзником Великої Британії. Німеччина вже є сусідкою Туреччини в Европі, а то через Болгарію і Грецію. А тепер позаймала декілька островів на Егейськім морі й є вже при берегах Малої Азії. Все те означає, що треба надіятись, що вже в найближчих днях зачнеться німецький натиск на Туреччину, що буде подібний до того, який був звернений проти Югославії. Питання: що зробить Туреччина? Від вирішення цього так дуже важного в даному моменті питання, залежатиме дальший хід війни.

СОВЕТИ ПОСЕРЕДНИКОМ.

ЛОНДОН. — Советська пропаганда розголошує, що СССР намагається погодити Німеччину з Туреччиною. Це, як кажуть, в советськім інтересі, бо таким чином булаб для Советів якась надія відклонити зміни від того, щоб перебирали контролю над Дарданелями.

ҐАЙДА ВЖЕ ВИРІШИВ.

РИМ. — Юнайтед Прес подає, що Вірджініо Ґайда, що то звичайно говорить від імені уряду, пише, що Туреччина вже приднана для держав „осі", та що її територія буде вжита на офензиву проти Великої Британії.

НЕ БУДЕ ПЕРЕДИШКИ.

БЕРЛІН. — Кореспондент часопису „Ню Йорк Таймс" заповідає, що німецькі військові кола того переконання, що раз почата німецька офензива не буде здержана, а буде поведена дальша повна боротьба з Британією як довкола Середземного моря так і на британськім острові. Також кажуть, що треба надіятись з боку націстівського уряду нових „політичних потягнень".

ДІЛЯТЬ.

БЕРЛІН. — Держави „осі" поділять тимчасово Югославію і Грецію в такий спосіб: італійські війська займуть Далмацію, Албанію та частину Греції. Болгарія займе більшу частину східньої Югославії враз з пристанню Сальоніки. Мадярщина займе Банат. Покищо не будуть усталені границі Хорватії. Чорногора, звідки походить жінка італійського короля, буде злучена як королівство персональною юнією з Італією.

ПЯТА КОЛЮМНА В ЮГОСЛАВІЇ.

СМИРНА (Туреччина). — Те, що Югославія не змогла поставити майже ніякого військового опору, треба приписати у великій мірі пятій колюмні, пише Залцберґер, кореспондент часопису „Ню Йорк Таймс". Найбільше пошкодили Югославії македонські революціонери, що працювали довгі літа в Болгарії й звідтам ширили ненависть проти Югославії. Вони поперетинали в перших днях війни всі комунікаційні получення, так, що не було ніякого звязку між поодинокими югославськими арміями. Через те югославська армія не осягнула ніколи звязку з грецькими військами в Албанії. Ні не вдержалась в Бітолі, де повинна була здержати німецький наступ. Багато пошкодили Югославії хорвати, що помогли німецькому походови на Сараєво.

ҐІБРАЛЬТАР В ДОБРИХ РУКАХ.

ЛОНДОН. — Британці припускають, що Німеччина захоче натиснути тепер ще й на Еспанію, щоб її наклонити до війни з Великою Британією, а принаймні дати дозвіл на перемарш німецьких військ до Африки, згл. до нападу на Ґібральтар. Мабуть тому назначено губернатором і начальним командантом Ґібральтару вайканта Ґорта, що тепер відомий під іменем „героя зпід Донкерку". Це той, що вславився виратуванням британської армії по поразці в Бельгії й Франції.

КОЛИ ВЖЕ ПІДЕТЕ З НАМИ?

ЛОНДОН. — Американський амбасадор Антоні Бідл, коли оглядав лондонські схоронища, чув від британців самі похвали, звернені в сторону през. Рузвелта і уряду, але разом і запити: Коли вже раз рішитесь разом з нами воювати? Коли подбаєте, щоб ваші літаки доходили безпечно до Анґлії? Назагал панує таке переконання, що Злучені Держави зробили великий крок вперед у цій справі, коли проголосили, що будуть патролювати велику полосу Атлянтійського океану. Це та полоса, на якій Анґлії найбільше залежить.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПИШУ З КРАЇНИ СЛІЗ І БОЛЮ...

Ось ті слова виняті з листа, що надійшов зо Західньої України, точніше з Галичини під Советами. Оригінальний лист з кувертою і печатками є в нашій редакції.

Писаний цей лист особою, що була довший час в Америці, звідки виїхала ще в 1914 році, перед самим вибухом першої світової війни. Написаний він дуже зручно, що вказує на великий хист наших людей в краю, що вже навчились, як обдуровати не тільки совєтську цензуру, але й чрезвичайку, бо лист писаний в такий спосіб, що тільки той, що його одержав, може зорієнтуватись, хто це написав і звідки. Очевидно, що такі письма доходять тепер до многих інших наших громадян, а що так є, то видимо з того, що нам про це доносять.

Цей лист, що є в наших руках, повний траґедії: мама лишилась у чужих, одинока донька Марія відібрала собі життя, внук арештований і вивезений, багато, дуже багато українців у такій неволі. Або: „життя нашого я не в силі Вам описати, бо Ви не маєте поняття про теперішне життя". А далі, коли згадується та те, що всього бракує: „... тільки коби Бог дав хоч оріхове листя, велике, а то, на жаль, і оріхи померзли". У нас „хорошо", таки „рай на землі"! Чоловіки „з тої радости ходять у перкалевих споднях, але скоро й того не буде"... Або: „поля роздали, а тепер назад відбирають. І треба іти робити гуртом, сто разів гірше як було передше з форналями".

При кінці листа додано, що той, що пише є переконаний, що той, що одержить листа, не належить до „товаришів". Та буде добре, коли він покаже їм того листа і скаже, що „в нас голод і нагота це буденне", та ще заявить тим, що „ідять капіталістично-буржуйський хліб і хвалять комуну", що колиб вони так прибули до краю, то певно опинилися усі в тюрмі.

Це останнє заключає пишучий мабуть по тім, що сталося з тими галицькими большевиками, що ширили большевицьку баламуту по селах ще до приходу Советів. Більша їх частина, як знаємо, опинилась теж в тюрмі, чи зістала вивезена на Сибір чи Соловки.

Щодо одного автор листа „з країни сліз і болю" певно помиляється. А це щодо цього, щоб навіть і такі письма могли направити наших большевиків в Америці. Він тут не був, як ця хвороба повставала. Він не знає, що в Америці ми не маємо до діла з українськими большевиками, а з найбільшими ворогами України й українського народу та його визволення. Це агенти Москви, що не дбають за терпіння українського народу, бо вони тих терпінь не відчувають і знати за них не хочуть. Тому те, що є для українського народу країною „сліз і болю" є для них — раєм на землі, бо так це представляє Москва, так каже це розуміти „ясне сонічко" — Сталін. Хиба може між „сірими" рядами большевиків ще знайдуться такі, що не цілком затруті большевицько-московською отруєю. Таким вартувалоб ще показувати ось такі письма з країни „сліз і болю".

З УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ І ПРО УКРАЇНСЬКИХ ЛЮДЕЙ

З Кракова доносять, що до цього міста прибув Мекдоналд, представник Комітету Гувера зо Злучених Держав Америки. Він бажав пізнати ті місцеві гуманітарні організації, які, між іншим, займались розділюванням американських дарів між потребуюче допомоги населення. Дня 19-го березня відвідав американський представник, разом з іншими членами, що були в його окруженню, український табор при вул. Яблоновських 10/12 і бурсу при вулиці Льореманській 18. При вулиці Яблоновських американський гість довше задержався між українцями - інвалідами, що були учасниками останньої польсько-німецької війни. Це ті, що служили в рядах польської армії, а тепер, одні без рук, а другі без ніг, здані на ласку, згл. на опіку українського громадянства, яке саме находиться на вигнанню і живе в тяжких обставинах. Американський представник відфотографувався з тими інвалідами, а далі оглянув шпиталь, а далі шевські й кравецькі робітні українських інвалідів, магазини з американськими дарами і харчами, та кухню, в якій готуються обіди для 370 інвалідів. З Кракова поїхав МекДоналд до Варшави, а звідтам мав ще вибратись оглядати Люблин і Радом.

Большевізація чернівецького університету.

„Ізвестія" з 20. березня подають про поширення університету в Чернівцях відділами для московської мови і літератури, для чужих мов і для української мови і літератури. Далі пишеться, що організовано семинарії марксизму-ленінізму... До бібліотеки надіслано 40,000 совєтських книжок з Москви, щоб ученики мали з чого вчитись по марксистському і московському.

Українська Наукова Рада.

„Дня 22. березня відбулось в Кракові чергове засідання Наукової Ради. На денному порядку був реферат д-ра Е. Ю. Пеленського на тему: „Рома й Еллада в творчості Шевченка".

Українські мистецькі сили.

На концертовій сцені вибивається молода співачка: Оксана Бурбалло. Виступає з міжнародним репертуаром, а з українських композиторів з творами Лисенка і Колесси. Має значні успіхи. Піяністка Дарія Каранович вибивається особливо з відданням творів Баха. Критика підкреслює її „бравурну техніку" і „поетичну гру". Вона виступає теж зо суітою Барвінського й прелюдіями Ревуцького. Бере участь теж і в Шевченківських святах. Вибиваються теж: скрипак Степан Кісіль та оперовий співак-тенор — Любомир Мацюк. Скрипакови С. Кисілеви заповідають гарну будучність. Про співака Мацюка пишуть, що це один з найкращих учеників Музичного Інституту ім. Лисенка у Львові, лавреат курсу молодих співаків, учень О. Бандрівської й А. Дідура. Критика про його останні виступи заповідає, між іншим, таке: „Скаля голосу п. Мацюка й музичні здібности заповідають, що вернуть часи наших мистців: О. Мишуги, М. Менцінського, М. Голинського та інших". При тому додається, що п. Мацюк „фізично працює" і так заробляє на музичні студії й прожиток... Далі пишуть про співачку Лідію Корецьку, родом з Києва, що виступала в Америці, а потім в Парижі, а вкінці перенеслась до Південної Америки, де мала співати з найбільшим успіхом. Останніми роками співала на сценах Еспанії, Портуґалії, а потім у Парижі перед українською публикою. Тепер її знову заанґажувало концертове підприємство. В першім концерті, влаштованім тим підприємством, виступила пані Корецька теж і з українськими піснями. Співала Чупринкову „Колисанку", пісні Степового, Артимовського, Лисенка, Стеценка, Бонковського й Пономаренка. Критика пише про неї як співачку „з типово оперовим, сильним голосом".

Єп. Григорій Лакота в Кракові.

Дня 22. березня прибув із Ярослава до Кракова преосв. Григорій Лакота, гр. - кат. єпископ для українців у Ґен. Губернії. Привітати Владику, що приїхав у товаристві о. канцл. Івана Качмара, виїхали на краківський двірець від місцевої гр.-кат. парохії, о. кан. д-р П. Хрущ, д-р В. Загайкевич та ред. Л. Лепкий. З двірця прибув Владика до гр.-кат. церкви, де при вході вітали його крім духовенства представники громадянства та шкільна дітвора. Перше привітальне слово було від укр. дітвори, що виголосила його мала Тетянка Голинська, при чому вручила Владиці китицю білих рож. З черги привітали Владику: В. Міськевич від місцевого громадянства, як і д-р В. Загайкевич, та місцевий парох, о. кан. д-р П. Хрущ від парохіян. З хорів церкви гряну могутнє Многая Літа. Владика пройшов тоді з духовенством до вівтаря, відправив молебен та в коротких словах подякував за привіти та поблагословив вірних. Молитвою „Боже Великий, Єдиний" закінчено це свято. Співав хор „Сурма" під орудою м-ра Улицького. Церква була переповнена. Привітати Владику прибули крім парохіян вірні всіх станів, особливо багато жіноцтва. Крім гр.-католиків були також і православні українці, м. ін. православний священик, видніші діячі й члени укр. правосл. Церковної Ради. В неділю, 23. березня, від ранку церква була повна вірних, що сповідались і причащались. Кир Григорій у сослуженні о. кан. Р. Лободича, о. кан. Д. Лопатинського та о. ігумена І. Петерса відправив архиєрейську Службу Божу. Функції капелянів виконував о. сов. Д. Семчишин, діяконували о. З. Нарожняк і М. Федорович ЧСВВ. Співав хор „Сурма". Церква не могла помістити всіх. Натовп у церкві і перед церквою був величезний. Після св. Євангелії виголосив проповідь о. ред. М. Марисюк у звязку з закінченням реколекцій. При кінці Служби Божої промовив до вірних Владика, взиваючи витривати у Христовій вірі, бо Христос — це правда, життя й дорога, та молитися за наших батьків, що потребують нашої молитви. Зокрема зворушила вірних згадка про Митрополичі слова: „Моліться за нас..." Вкінці Кир. Григорій уділив апост. благословенства. Вірні навколішках прийняли апост. благословення. І знову полинула до Всевишнього молитва „Боже, Великий, Єдиний", — що в умовинах дійсности ще більше обєднує українські серця.

ҐЕН. ОМЕЛЯНОВИЧ-ПАВЛЕНКО ПРО „ЗИМОВИЙ ПОХІД"

Зимовий Похід — цікавий не лише, як приклад мужности, маневрової зручности та оригінальної тактики, але також тим, що він посунув нашу справу наперед і був важним фактором політичного порядку. В цьому його зміст, в цьому його значіння. І коли ми, його учасники, бачимо з боку нашого суспільства уважливе до цього чину відношення, ми це цінимо і глибоко відчуваємо, бо маневрували ми й боролися в обставинах, коли телефон і телеграф були рідкою нагодою. В революційній хуртовині, яка вже скаженіла в Україні з осени 1919. р., заникали рештки цивілізації. На подробицях самого походу не спиняюсь, бо його яскраво освітлено в нашій літератури, а реферати, які ми заслухали, відновили нам ще раз образи з минулих часів. Хіба потрібно буде підкреслити те, що кожний більший успіх завжди складався з кількох менших, яких авторами були старшини та рангові козаки. І коли наша, мала але рухлива, армія в багатьох випадках вискочила із мистецьки для неї ворогом наставлених сітей, то особливо це треба віддячити цим нашим побратимам — зимо-походникам, які, часто сам на сам, довершували факти гідні згадки в історії нашої боротьби. Будемо їм за це вдячні. В чому ж полягає привабливий чар Зимового Походу? І перед ним були в нас славні чини — не буду їх перечислювати. Але щасливих було мало, а таких щасливих, що тягнулиб за собою далекосяглі політичностратегічні успіхи та остаточне добре виконання поставленого завдання — мало. Перед Зимовим походом Україна йде від Голготи до Голготи — трупами юнацтва, квіту нації криють наші лани, витворюючи часто атмосферу зневіря у власні сили і саме навіть існування Божої правди. І от Зимовий Похід стає переломою фазою, підчас нього і далеко потім боєве щастя є за нами, і коли не сталося так, як хотілося, то вина в цьому у всякому разі не війська. Повторюю, що не буду спинятися на самому поході, а затримуюсь коло міркувань, які вяжуться з ним. Так передовсім є потреба дати собі відповідь на такий запит: чи взагалі після очищення військами Директорії наших земель збройна боротьба за нашу справу була ще доцільна? Бо відомо, що з цим водночас були страчені незмірні багатства, матеріяльна частина, якої вистачилоб для організації та довшого утримання армії і не одну сотню, а тисячі вояків. Це питання поважне. Проте бувають ситуації, коли перемогти неможливо, зате виконати свій обовязок вояка можна і повинно. Так було і тут. Ті, що ставлять це питання, забувають, що після походу на Київ, т. зн. „Бєлоє двіжєніє" (яке очолював ґен. Денікін та яке підтримувала всесильна Антанта) йшло на Україну з лозунгом „єдіна і неделіма Расія!" Цей рух вважав справу виграною і українську проблему остаточно вирішеною, а саме: рецептом т. зв. малоросів, цебто культурна автономія меншостям в межах єдиної Росії. В таких обставинах бути пасивним, означалоб капітуляцію, скреслення всього того, на що вже Україна була здобулася протягом своєї національно-соціяльної революції. Щож саме Зимовим Походом осягнено?

1) Передовсім вкажемо на моральний бік справи: — Зневіря, байдужність, сварки, все буйне зникло. Україна якби зціпеніла від чину кількох тисяч, до краю виснаженого, але міцного духом, козацтва. Сціпеніла, але потім скинула з себе байдужність, підпала авторітетові доконаного чину. А всі чисельні групи, що вже пішли на зимівку, знов стали до бою, і тепер в їх центрі, як моральна фортеця, була армія зимопоходників. Цей цілющий чин знищив і те часове, формальне розеднання в лавах наших реґулярних і на весну вони знов, як колись у славному поході на Київ, замаширували сильно і ще раз кровю освятили соборницьку ідею.

2) Під оглядом організаційним сталося важливе переґрупування наших військових сил, нашого військового потенціялу. Наше військо від Зимового Походу починаючи, набуло такий характер: комбінації реґулярних груп, що вже мали за собою довершені гарні чини, і формації ірреґулярних партизанів, що мали стати природнім продовженням наших Вільних Козаків із 1917. р.

3) А найголовніше — оцей очайдушний військовий крок, що в ході подій розгорнувся у нову величню національну маніфестацію, вплинув і на всіх противників українського визвольного руху. Всі вони, зокрема т. зв. „Белое Двіжение", на чолі якого вже був ґен. Вранґель, людина ширшого масштабу (але тепер Антанта їх вже покинула), всі вони ревідують своє відношення до української проблеми. І тепер вони вже будуть ініціяторами пакту та заключення Військової Конвенції з нами, „як рівні з рівними".

Правда, історія не повторюється. Але з неї ми вчимося. Зимовий Похід для наших наступних поколінь буде джерелом гарту національного духа; і чим більше будуть його студіювати, тим більше будуть переконуватися, яка епічно-приваблива постать нашого вояка і які великі чесноти заложені в українському народі і нарешті, як багато він може осягнути, коли єдине командування, згода, карність, знання, досвід та Боже Провидіння буде з ним. Ми вже сказали, що на війні не завжди можна бути переможцем. Але вийти із ситуації, гідно виконуючи свою повинність вояка-козака, можна. Це гасло було діючим у нас на Батьківщині, в княжих часах і в добу козацьку. В боях під Києвом, Львовом, Чортковом, Крутами, Базаром, це гасло для наших вояків було живою традицією. І це дає нам певність, що сповняться слова Великого Тараса, і в нашій хаті буде „наша правда і сила і воля".

ВОЛОДИМИР ТАТОМИР

НА ПОДІЛЬСЬКИХ ЛАНАХ

Оповідання з часів визвольних змагань.

(9)

— Арештуйте!

В Ярини захололо серце. Благалаб ласки для коханого — та гордість не дозволяє ворогові коритися; прогналаб — та сили нема. Дивилась безрадно, як Йосип надягав на себе плащ, як підійшов до неї, як прощався.

Вже як відійшов — оточений денікінськими вояками — мов із сну прокинулася.

Одним-одна думка заволоділа нею — ратувати за всяку ціну Йосипа.

Але що робити? Куди вдатися?

Побігла за ними. Бачила, що Йосипа повели на майдан. Що вони гадають там із ним робити? Може розстріляти? — шибнула стрілою думка крізь голову.

Ярина безрадним поглядом кинула довкруги, немов шукаючи звідки помочі.

Хто поміг би їй, хто порятував би в тому нещасті?

Що робити?

Але ні! Вона мусить визволити Йосипа! Мусить, хоч би коштом свойого власного життя.

І нагло в неї заблисла якась думка. Вбігла в одну хату, у другу.

— Люди! На майдан!

— Москалі галицького старшину стріляти хочуть!

— Не дайте!

Бігла від хати до хати, кричала, просила, кидала собою на всі боки, а тільки довгі рукави її коси маяли під стріхами. Незабаром облетіла все село і знову була на майдані.

Люди розюшені грабунками, побоями, нелюдською поведінкою напасників спохопилися:

— Не даймо! — загуло з усіх боків.

Хто з ціпом, з вилами, хто з „обрізаном" під полою, всі — чоловіки, жінки, навіть діти малі, бігли бігцем на майдан. Та непомітно, городами, ховаючись поза хати.

На майдані вже невеличка громада офіцирів радила, як покінчити з полоненим галицьким старшиною. Радили недовго. Бо й чогож його возитися з ворогом? Начальствож до того наказує галичан стріляти!

Та нараз на майдані найшлося багато селян. Повиринали зпоза тинів та хат, вибігали з бічних вуличок — і всі озброєні вилами, сокирами.

Офіцири остовпіли. Не знали, що діяти.

А на майдані все більше людей. Обличчя суворі, грізні блиски очей. І, на нещастя, під рукою салдатів небагато — порозлазилися по селу шукати наживи.

Погано. Міркували грізною поставою розігнати людей.

— Чого вам, хахли? — крикнув гостро один із старших, та для postраху стягнув першого нагаєм.

Нарід підступив ближче, тісним кільцем обклав денікінців.

— Пустіть галичана! — загуло глухо серед юрби.

— Розойдісь...!! — ще грізніше гримнув офіцир.

Але пожалів своїх слів, бо в цю саму мить пораненим звірем кинулися на офіцирів люди.

Хвилина метушні, крику — і здавили під собою московську офіцерню. Хто міг добратися до коня, то й слід за ним застиг. Дехто непомітно заховався поміж хати. Та кількох таки докололи вилами.

Йосип був вільний.

Салдати, які мишкували по хатах, зачувши крик, почали вертатися до своєї команди із пограбованим добрим: курками, новими чобітьми, звоями полотна, всім, що попало їм під руки.

Та люди не дурні, — не дозволили їм зібратися докупи: потурбували, заки ще котрий дійшов до своїх.

Не минула й годинка, а москалів якби вимело із села. Тільби біля церкви змішаний із кровю та болотом сніг свідчив про недавню розправу з москалями.

Люди порядкували на майдані й по хатах. Зносили останки непограбованих достатків, а решту визбирували по дорогах, по садибах, — раді, що позбулися напасти, та ще й научку дали.

Ярини нахвалитися не могли.

А вона? Впадає коло Йосипа, рада, що живий і що з нею.

Так і застав їх Мусій, як вийшов шукати доньки. Вже боявся, чи серед метушні не зустріло її яке нещастя.

*

Чудова весна 1920. року. Стопилися сніги, потріскали льоди. Вибуяла свіжа травиця, зазеленів ліс. Сонце знову золотом обсипало широкі лани, неначе й не було проливу крови.

Денікінська сила станула, як тогорічний сніг. За неї забули.

На Україні знов інший господар — большевики.

Тюрми знов повні нових мучеників. А вечорами, гарними весняними ночами, коли до відпочинку уклалася природа — раз-у-раз тріскають скорострілі. Нові жертви Чека.

Зате селами йшов шум — подих весни. Зелений ліс скликав нових борців, приймав під свої молоді парости дядьків у сірих полотняних свитах.

Повстання селян прибирало щораз більші розміри. Як ізпід землі виринали повстанчі отамани й несли пострах ворогам. Не було тільки такого, що вмів би був зєднати під один прапор. Щораз сміливіше й частіше давали про себе знати повстанські загони в різних околицях України. „Холодний Яр"[23]) — на якийсь час — став заборолом нової сили. Захований серед лісів і непрохідних яруг, він був недоступний для ворога.

Почалася народня помста.

*

(Дальше буде)

[23]) Холодний Яр — у Київщині (читайте, наприклад, Шевченків „Холодний Яр"), недоступний, там збиралися повстанці до бою з большевиками. Читайте гарну повість про повстання проти большевиків „Холодний Яр" Юрія Горліс-Горського.

І НА КУБАНІ КРАДУТЬ ЯК КРУКИ

„Ізвестія" повідомляють з Краснодару: „Ганебною плямою на чинности сільської кооперації являються численні спроневіреиня. Протягом 1940 р. на Кубані майже 1.5 мільйонів рублів помандрували з кас сільських споживчих товариств до кишень злодійкуватих продавців та керманичів крамниць. В 1939 р. виносила сума вкрадених грошей 5,244.-000 руб. З того й досі ще не стягнено з злодіїв 2.5 міл.".

НА РІЖНІ ТЕМИ

МАЛІ Й ВЕЛИКІ ҐАЗЕТИ

Річна конвенція Американського Союзу Ґазетних Видавців добре зробила, що присвятила цілоденну сесію питанні труднощів малих ґазет.

Такими цілоденними нарадами підчеркнули чейже всім думаючим людям факт, що такі малі ґазети мають інші питання й проблеми від так званих великих ґазет.

А підчеркнення цього факту треба тому, бо читачі ґазет, бачучи велику ґазету, що має понад 50,000 читачів, порівнують з нею свою ґазету, котра має ледво десять тисяч читачів, і ставлять до неї домагання, щоб вона була така, як та велика ґазета.

ЧОМУ НЕ БУТИ ВЕЛИКОЮ?

Я стрічав уже навіть людей, що високі школи покінчили, а які цеї справи ще ніяк не могли зрозуміти.

„Коли справа в величині ґезети", говорив мені раз такий знайомий, „то чомуж би нам не постаратися стати такою великою ґазетою, як „Ню Йорк Дейлі Ньюз"?

Бачите, цей „учений" чоловік не доглянув простої річи, що в Ню Йорку є 7 міліонів душ населення, а всіх українських іміґрантів у цілій Америці коло пів міліона. До того серед українських іміґрантів половина відай не вміє читати. До того вони розкинені по цілій Америці й через те всі, що живуть поза місцевостю, де виходить ґазета, не можуть мати такого великого зацікавлення до ґазети, як мають мешканці Ню Йорку до ґазети, що виходить у їх місцевості.

МІСЦЕВА Й КРАЄВА ПРЕСА.

Залежність ґазети від місцевости зовсім виразно підчеркав на тій конвенції один з приявних редакторів.

Артур Роб, редактор журналу „Едитор енд Поблишер" отже редактор часопису для редакторів, радив малим ґазетам (що мають нижче 50,000 передплатників) памятати, що ґазета є по сутті місцевим, не краєвим підприємством. Ґазета, говорив він, сповняє службу звичайно в дуже „злокалізованій сфері". Це є дуже важне для розголошувачів так місцевих, як краєвих.

НЕ ДАВАТИ ОПУСКУ

Цей редактор журналу для редакторів радив теж ґазетярам не давати розголошувачам ніяких опусків.

Зо слів його виходило, що він мав на думці звичку деяких ґазет давати опуск у цілі оголошення на тій основі, що в даній околиці, де якийсь бизнесмен робить бизнес, ґазета не має розмірно великого числа своїх передплатників.

Говорив цей досвідчений журналіст, що така практика відбивається зле на ґазету, а посередно й на бизнес. Він розумів під тим, що неодна ґазета такою політикою знищила себе саму, а брак ґазети потім відбився зле на бизнесі.

НЕ ЛАСКА: ВЗАЇМНИЙ ІНТЕРЕС

Ці завваги редактора журналу для редакторів відносяться мимоходом і до бизнесменів. Ці уваги були би ще більше на місці на зборах бизнесменів, головно початкуючих бизнесменів, які інколи не добачують звязку між своїм інтересом і розголошуванням. З того, що оголошення є в інтересі ґазети, вони інколи роблять висновок, що оголошення є лише в інтересі ґазети.

Ричерд Р. Дюпрі, президент одної рекламової організації, піднїс на цій конференції ґазетярів факт, що від 1890. року ціни всіх матеріялів, яких ужавається при виробі мила, постійно зростали; зростали теж заплати для робітників; а прецінь нині ціна мила не більша. Як це так сталося? — питався бесідник. Сталося це лишень завдяки тому, — відповідав він, — що ми це мило розголошували. Іншими словами, що ми й вживання того мила багато разів побільшили.

ЗАМІСЦЬ ЮВИЛЕЮ ПОХОРОН

У липні цього року минуло 111 літ з часу, як у Бостоні відкрито ґазету „Транскрипт". Народилася вона в 200-літню річницю заложення міста Бостону, і може тому власники й редактори збиралися відсвяткувати цей день як ювилей ґазети.

Замісць цього три місяці перед річницею власники „Бостон Транскрипту" подали до публичного відома, що за тиждень ґазета перестає існувати.

Як закриють „Бостон Транскрипт", 225 робітників, а саме 55 редакційних, а 170 інших, будуть мусіти шукати роботи деинде: Десятки тисяч людей, що читали „Транскрипт", будуть купувати й читати інші ґазети.

Що робітники відчують закриття ґазети болючо, можна догадатися. Як відчувають читачі?

ВІД ЧОГО ЗГИНУВ „ТРАНСКРИПТ"

В американських школах учать між іншим, як ведеться бизнес. Один з професорів такої школи звернув увагу, що з кожного банкроцтва можна довідатися більше, як вести бизнес, ніж можна довідатися з десятьох успішно ведених бизнесів. Тому й цікаво знати: через що впав „Бостон Транскрипт"?

Власники „Транскрипту" подали про це публичну заяву. Вони кажуть, що вони не мали досить капіталу для ведення такої ґазети. Щоб роздобути гроші, вони пробували дістати більше оголошень. Коли вони пішли до бизнесменів по оголошення, бизнесмени зажадали від них більшого числа читачів, вони знижили ціну часопису.

Зниження ціни часопису не принесло збільшення числа читачів. Не було більше читачів, не було більше оголошень, не було грошей на видавання ґазети.

Ґазета мусіла підняти ціну на ґазету. Це знову відбилося некорисно на числі читачів: люди, що платили 2 центи за ґазету, не хотіли платити 5 центів. Ґазета мусіла закритися.

ЧОГОСЬ НЕ СТАЛО

Як довго існував „Бостон Транскрипт", з ним конкурували інші ґазети, що в тій околиці поширялися. Очевидно мусіло бувати й таке, що ті ґазети з „Транскриптом" часто не годилися й з ним полемізували.

Одначе, як „Бостон Транскрипт" подав вістку про своє наближаюче закриття, багато ґазет виступило зо статтями, з котрих видно щирий жаль. Всі відчули, що не стало чогось корисного, вартісного й гарного.

Старі ґазетярі пригадали собі на велике побажання, яким тішилися співробітники „Транскрипту", а якому добрий знак дав один льокай, коли заповів своїй пані прихід гостей словами: „Прийшли два ґазетні репортери й один джентельмен з „Транскрипту".

ПЕРШІ УКРАЇНСЬКІ ІМІҐРАНТИ В КАНАДІ

(З канадійського часопису „Українські Вісти").

Весною гонив я сплави рікою Лімницею. Весела то була для мене робота. Чотири милі лише махне. Рано бувало позчепляю грубе дерево по 10 штук, сідаю на нього й їду до Перегінська. За дві години я вже на місці, а вечером я вже знову вдома. Зразу їхав я з другими на сплавах, а відтак було мені вигідніше їхати самому. Міліони нагромадженого дерева можна було бачити на весні, а відтак за кілька тижнів то всьо щезало, бо жиди пакували всьо дерево Дністром до Одеси. Заробляв я три ринські весною, а літом звичайно один ринський. За роздобуті гроші купував я кілька корців кукурудзи. Корець коштував 16 шусток, а часом і два ринськи. В зимі їли капусту, бараболю, біб і з жінкою мали й житний хліб, а на весні брав у кішеню корж (пляцок) і гонив сплави. Пив воду. Горілки в нашому селі майже не пили, бо ще малими хлопцями ми заприсягали, що не будемо пити горілки А пива напився я перший раз у Берліні, коли вертав із Канади до Небилова. Моя жінка не мала в роті ніколи горівки. Та й тепер я ні браття не пють горівки.

Про Канаду я довідався від німців в селі Ляндестрассе. Мало воно щось 40 нумерів. Німці знали ліпше управляти землю, як ми. Вони більше гноїли поле й тому краще родила їм земля. Добре їм поводилося. Кожний із них мав хату із цеґли. Але пізніше, коли отворилася Канада, то всі німці виїхали зі села, а на їх місце приїхали мазури. Від цих то німців я довідався про Канаду, бо зі села Ляндестрассе було вже в Канаді 3 до 4 родині. Німці з Канади заохочували своїх, щоб до них виїзджали, бо є много дарованої землі й ліса. Про це вони розмовляли між собою, коли я в них мав ночувати. Я спитався: „Чи можливе булоб, щоб і ми зі своїми родинами могли з вами виїхати?" а німці відповіли: „Можете їхати. Але про Канаду нічого не згадуйте, бо вас там не пустять. Беріть із нами пашпорт на роботи до Німеччини. А з Німеччини то вже легше буде дістатися до Канади". Таке розповіли нам німці.

Коли ми вернули до Небилова, то розповіли нашим людям про Канаду й землі. Ціле село заворушилося. Люди розохотилися зразу. Зголосилося десять родин. Але відтак перелякалися далекої дороги. І повідскакували, головно через жінок, що боялися їхати. Нас осталося лише трьох: Я, Пилипівський і Паніщак. В Калуші заплатив я за пашпорт 10 ринських. При собі мав я 200 ринських: 100 ринських заробив я на сплавах, 70 дістав я за биченята, а 30 позичив у тестя й сусіди Василя Феняка.

Шифкарти коштували нас по 100 ринських. Тому, що Юрко Паніщак мав замало грошей, бо лиш 150 ринських, то його завернули з дороги. А ми оба їхали кораблем через Гамбурґ. Монтреал й заїхали залізницею до Вінніпеґу. Кораблем ми їхали, щось 18 днів. Я розхорувався на кораблі щось 5 днів і думав, що вже ніколи берега не побачу.

В Монтреалі ми обидва вийшли з корабля й нас завели до залізниці. Стояла вона може дві-три годині. Ми користаючи з часу пішли до міста купити собі дещо хліба й ковбаси. Коли ввійшли до одного склепу, пізнав жид по убранні й зараз привитав нас якоюсь ломаною московщиною: „Ето руской челавек!" Ми відповіли: „Так!" „Ви приїхали за роботою?" — спитав нас. „Ні" — відповідаємо — не за роботою, але за землею, що її тут дають „дармо". „Чуєте, я не знаю, чи дістанете землю за дармо" — відповів нам цей жид. Його відповідь дуже напудила нас обох. Але ми поїхали дальше.

У Вінніпеґу ми переночували може одну ніч у якомусь іміґрантському будинку. Приїхав якийсь німець-менонїт і зогдив нас до роботи носити снопи до молотільні по півтора доляра на день. Приїхали ми в околицю Ґретни, на полудне від Вінніпеґу. Не довго ми носили снопи, бо впав сніг. Ми заробили щось по 30 долярів. В Ґретні оба порадилися, щоб Пилипівський поїхав до Небилова й забрав свою родину й мою родину, а я мав остати в Канаді. Він поїхав до краю, а я на роботу найнявся. Перший рік робив я у Якова Дріґера за $100 на рік, а другий рік у Генрика Лейви за $120. Але тому, що Пилипівський напитав собі біди, що хотів людям добре зробити й не привіз мені на час моєї родини, то я сам виїхав по неї. В Небилові був я вже на св. Николая 1893. р.

Але й я мав много клопоту заки вирвався з Небилова. За спродане майно тестеві роздобув я лише 400 ринських. Виїхало нас разом 7 родин. Але через границю пустили лише М. Пулишія, В. Феняка й Ф. Мельника, а нас чотири родини завернули, бо ми мали замало грошей. Тепер я взявся на спосіб. Написав до Гамбурґа, щоб Шпір прислав мені шифкарту й дав йому лише 10 ринських завдатку, а за цей час гонив ще сплави цілий місяць за 40 ринських. Коли прийшли шифкарти, то тепер нас вже всіх легко перепустили, бо ми мали й корабельні карти й ще в кишені 400 ринських. Щойно в Гамбурзі ми заплатили решту грошей. Тепер уже спокійно заїхали ми аж до Квебеку. З Вінніпеґу Микола й Михайло Мельник виїхали до Алберти в околицю Стар, а я остався в Манітобі й виїхав до Ґретни.

(Кінець буде).

ІТАЛІЙСЬКА АТАКА НА ГРЕЦЬКІ ПОЗИЦІЇ В АЛЬБАНІЇ.

Конвенційні Проєкти

[20]

Бр. Св. Володимира, відділ 173. У. Н. Союзу у Вілмінґтон, Делавар, на своїх квартальних зборах, що відбулися 25. березня, ухвалило такі проєкти:

1. Щоб тим старшим членам, які платять до Союзу вже впродовж 20 років і мають позички на своїх грамотах, дочислити процент до їх позичок до кінця цього року, а набудуче вже не числити тим членам взагалі якого проценту.
2. Щоб віддати ці гроші, які члени зложили на Сиротинець, на будову українського католицького Семинаря у Стемфорді.
3. Щоб не забирати часу на конвенції на читання звітів головних урядників, бо коли кожний делеґат дістане конвенційні звіти ще перед конвенцією, то вже не треба їх читати на конвенції. У такий спосіб буде на конвенції більше часу на те, щоб кожний делеґат міг висказати свої проєкти.
4. Змінити параграф 67 статуту в такий спосіб, щоб старші члени могли обезпечуватись ще й на другу грамоту до 65-го року життя.
5. Щоб делеґати, коли будуть голосувати на головних урядників, добре вважали, на кого віддають свої голоси. Бо ця екзекутива, яку тепер маємо, дуже добре працювала для добра членів і У. Н. Союзу, а тому їй належиться признання і довіря.
6. Президія конвенції повинна дбати про те, щоб усі делеґати в часі нарад були присутні на галі та брали участь у нарадах.

Микола Долеґа, пр. і дел.;
Стефан Рожак, касієр;
Степан Фіґун, секретар.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЗАВВАГИ ДО КОНВЕНЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ.

Від певного часу в „Свободі" є поміщувані конвенційні проєкти, з яких можна собі виробити думку, як члени дивляться на свою організацію. Поміж тими проєктами є такі, що колиб їх вдалося перевести в життя, то булаб користь. Але є і такі, що користи з них не булоб ніякої, а противно, булаб шкода.

Ось, на приклад, чи корисно й справедливо булоб, колиб головним урядникам обнижувано платню, з хвилею, як вони приймають до роботи нових сил? Таж ті нові сили потрібні тому, бо зростає робота. Колись У. Н. Союз мав кілька тисяч членів, нині близько сорок тисяч. В такім самім відношенні зросло майно Союзу, яким головний уряд заряджує. Головний уряд не приймає нові помічні сили на те, щоб на них скинути свою роботу, тільки щоб виконати якслід ту роботу, яка з кожним роком зростає. Подібних, недорічних, па мою думку, проєктів, можна знайти більше.

Зате інші проєкти заслуговують на поперття. Ось, на мою думку, такі проєкти принеслиб користь:

1) Щоб перенести У. Н. Союз і „Свободу" до Ню Йорку, бо це піднеслоб престіж організації. Там живуть тисячі нашого народу, а також саме місто має своє значіння. Щодо перебрання „Свободи" під заряд У. Н. Союза, то конвенція повинна порішити, як краще. Редактора хай вибирає конвенція.

2) Побажаним є, щоб секретарам підвищити їхне комісове, бо від секретарів залежить розвій і піддержання відділів. Колиб прийшло бондування то треба їх бондувати, а не касієрів. Та на мою думку і це злишнє.

3) Старим членам конечно дати в якийсь спосіб полекшу. Брак такої полекші спиняє розвій організації. А чужі асекураційні аґенти це використують.

4) Щоб жінок можна було приймати до 45 літ на $1,000, а по 45 році, до 50-го, на $750. Також, щоб можна було приймати чоловіків по 55 році життя, але на меншу суму. Бо нераз лучається, що коли не впишете бодай на малу суму родичів, то вони не хочуть вписати своїх дітей.

5) Треба впровадити ще пару діточих грамот, а ті, що є, зреформувати; головно другу клясу.

6) Попираю ті проєкти, де говориться, щоб на будуче ширших головних урядників розкинути по можности по стейтах, де є багато відділів У. Н. Союзу. Це облекшилоб працю організаторам. Бо так, як тепер є, то я нераз їду сотками миль і не знаходжу ні одного головного урядника. Ось візьмім на приклад стейт Ню Йорк. Це великий стейт, а в нім, поза містом Ню Йорком, є тільки один радний. Тай той прийшов до головного уряду тому, що помер головний радний з Ню Джерзі, бл. п. Ваверчак. В стейті Конетикат нема ні одного, хоч той стейт дуже добре зорганізований. Також околиця Бофало повинна мати одного урядника.

7) Є добра думка, щоб у якийсь спосіб обменшити час на ті справоздання, а той час використати на наради над загальним добром організації і над плянами на будуче. Бо дотепер так бувало, що найбільше часу витрачувано на справоздання і на вибір нових урядників. На інші справи залишалось лиш один день.

8) Підвищити число членів у відділі, який дістав би право висилати делеґата, з 25 на 35. Бо так як тепер є, заведики конвенційні видатки. Крім того є багато таких відділів, що не хочуть побільшати своїх членів, бо кажуть, що мають досить, аби вислати делеґата.

9) На особливу увагу заслугує один проєкт, а то, щоб вишколити і побільшити число організаторів. На мою думку, це є найголовніща справа. Як їх вдержати, де їх дістати? Бо того комісового, що його тепер платить Союз, подорожуючому організаторови рішуче замало. Це добре для місцевих, що сидять на місці.

10) Від себе пропоную на будуче таке: Щоб статутова комісія розглянула справу організаторів і поділила ті стейти, де є відділи У. Н. С, на округи. Кожна така округа малаб свого подорожуючого організатора, який мав би своє авто і їздив з місця на місце та приєднував нових членів, а також помагав вдержувати існуючих членів і організаційне життя. Такі організатори малиб право переглядати діловодство відділу. Цього конче потрібно. Бо по відділах є великі занедбування. Про це, я думаю, розкажуть самі делеґати. Такі організатори повинніб бути присутні на річних засіданнях головного уряду, бо вони найкраще знають про всі недомагання по відділах, а також про настрої членства. Зате я рішуче проти того, щоб таких організаторів вибирала конвенція. Бо практика показала, що виборні організатори нічого не варта. Вбільшости випадків делеґати не знають добре того чоловіка, що його вибирають. А опісля, коли виберуть, головний уряд не може його усунути. А щоб головний уряд кого не скривдив, то до цього відповідні застереження повинна поробити статутова комісія.

Ось тут, союзовці, звертаймо свою увагу: на побільшення свого членства, на розріст нашої організації. Приїздім з добрими думками і поважно застановляймося над добром нашого Батька Союза. А про вибір урядників до головного уряду повинен кожний делеґат і делеґатка самі добре думати, й не даватись комусь безкритично впливати.

А. Маланчук,
організатор і делеґат від. 54. У. Н. Союзу.

ЮРІЙ, КОРОЛЬ ГРЕЦІЇ.

ТРОШКА ГУМОРУ

„Ди Ню Йорк Таймс" уже кілька разів попрікав Сталінови, що той все спізняється з моральною, не згадуючи вже про мілітарну підмогу для підбитих німцями країв. В своїм числі з 26. квітня ц. р. ця ґазета на своїй редакційній сторінці робить таку заввагу:

„Кожної хвилини тепер можна сподіватись, від Йосифа Сталіна, телеграми, в якій симпатія змішана з уразою і в якій він грецькому народові говорить: „Ваші подвиги будуть жити во віки. Я протестую цілою силою, що стоїть до моєї розпорядимости, против такого поступовання з вами. Вони не сміють вам цього робити"".

Ніхто не написав...

Читає служниця книжку, а пані питає її:

— Хто цю книжку написав?

— Ніхто її, прошу пані, не написав, вона ціла друкована.

Проф. Микола Чубатий.

ОГЛЯД УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ІСТОРИЧНОМУ РОЗВОЮ

(З серії докладів на українські теми, що бути влаштовані Департаментом Східньо-Европейських мов Колюмбійського університету разом з У. Н. Союзом).

(3)

Третий культурний круг творять номади - скотарі; з примітивним суспільним устрою народи того типу мають устрій патріярхальний з батьком родини або й роду на чолі. При вищім суспільним устрою народи того культурного типу витворюють абсолютну владу, часто монархічну. Може з часом витворитися також демократія, але й при демократії правлячі одиниці мають все нахил до сильної влади. Той тип є державнотворчий; типом таким є народи індоґерманської раси. Від більшого чи **меншого змішання людей ріжних культурних типів** витворюються посередні типи суспільного устрою. Т: три типи культурних кругів — по думці Коппера та Шміда по нині мають вплив на **культуру та ментальність новочасних народів та на біг усеї всесвітньої історії.**

Навів я ту теорію визначних етнольоґів, бо вона нині дуже модна серед европейських вчених. Замічу, що ще перед проголошенням теорії Копперса та Шміда (1926) зовсім аналоґічні думки висловив український талановитий історик та соціольоґ Вячеслав Липинський, творець українського монархістичного руху у своїх „Листах до Братів - Хліборобів".*) Ту теорію приняв за свою та застосував у своїх наукових працях наш визначний археольоґ та етнольоґ Вадим Щербаківський у своїх працях на тему **культурної формації українського народу.**

Проф. В. Щербаківський про культурну формацію українського народу.

На основі археольоґічних та антропольоґічних дослідів українського народу та його найближчих сусідів, проф. Щербаківський доходить до заключень, що культурний тип матріярхально - рільничої культури, отже тип трипільський, став основним елементом, або **субстратом нинішнього українського народу,** одначе **не одиноким.** Більшість українців це широкоголовці (тип Шевченка), але не всі; багато є переходових типів; є навіть довгоголовці. На початку неолітичної доби прийшли на Україну люди другого-культурного круга — номадсько - скотарські індоґермани, яких домішка дала другу верству українській доісторичній культурі. До тих двох расових і культурних типів вже небагато домішок приняв український народ **і ті дві культурні верстви** в сполуці з християнізацією в історичні часи мали рішальний вплив на культуру нинішнього українського народу.

Расового елементу широкоголовців передноазійського походження нема зовсім у росіян; по думці проф. Щербаківського, вони расово не-словяни. В їх расову основу увійшов культурний тип первісних ловців-довгоголовців з часів палеоліту та довгоголовці номадсько-скотарського типу урало - алтайського походження. Мова росіян по його думці це зовсім пізна річ. Звідси у росіян склонність до абсолютизму та комунізму (передреволюційний напів-комуністичний російський „мір".). Проф. Щербаківський навіть при помочі принятих ним символів, старається на основі археольоґічних та антропольґічних дослідів усталити кількість поодиноких домішок.

Індоґерманці, що дали другу культурну верству українському народови стояли культурно куди нище від первісної людности рільничої трипільської культури. Вони полишили по собі могили зі скорченими трупами, посипаними червонною охрою. Могили їх вбогі, кераміка немальована тільки з так званою шнурковою декорацією. Індо-ґерманці як воєвниче племя завоювали первісних трипільців, запізнали їх з уживанням коня й що найважніше накинули їм первісну індоґерманську мову, яка на свій лад стала мішатися з мовою трипільців. Подібна до нашої трипільської є натомісць людність нинішних поляків, чехів, полудневих словян: сербів, болгар. Вони теж завойовані індоґерманами стали накинену мову завойовників присвоювати собі знов на свій лад і в той спосіб повстали мови словянські. Так думає теж український фільольоґ проф. Смаль Стоцький.

По думці проф. Грозного ті індо-ґерманці узброївшись на наших степах наїхали на Малу Азію, її завоювали та створили там біля 2,000 літ перед Христом державу Гіттітів, яких культуру в останніх десятках літ основно прослідила наука.

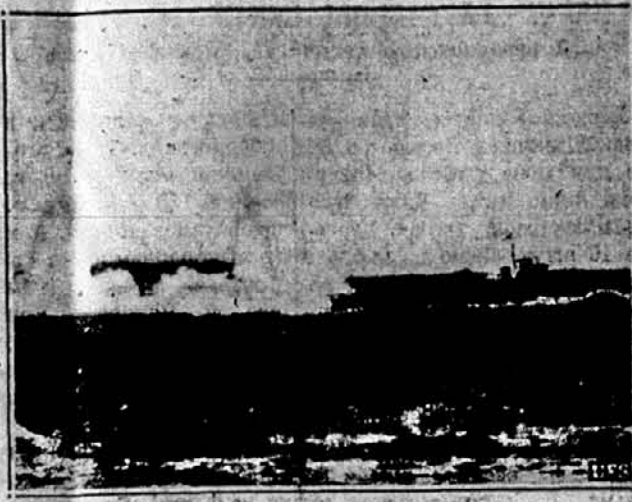
Протоісторична доба української культури (600 перед Хр. і 950 по Христі).

Індо - ґерманські кочовики змішалися з трипільцями і внесли другу культурну верству; в доісторичні часи дали вони праукраїнському народови мову та деякі прикмети своєї войовничости. Ті дві верстви стали головними в культурній та расовій формації українського народу аж до часів, коли про українських предків зачинають згадувати грецькі писателі а тим самим зачалася в житті українського народу протоісторична доба. Правда в останнім тисячелітю перед Христом переvalues через українські степи ріжні кочовики, що найбільше приходили з Азії, але також з північно-західньої Европи, одначе вони тільки завойовували місцеву людність та укладали з ними відносини раз ліпше другий раз гірше. Такими були скити, сармати, готи, гуни, авари, печеніги, половці та вкінці татари. Річ природна, що грецькі автори, які від VI. століття зачинають у своїх творах згадувати про мешканців нинішньої України, раз згадують їх під власними іменами (гіперборейці, анти, другий раз під іменами завойовників). Тому й Україну звуть раз Скитією, раз Сарматією.

Всеж таки й в описах грецьких авторів стає перед нашими очима образ кипучої боротьби місцевої рільничої людности з кочовиками-наїзниками. В творах грецького історика Геродота маємо опис сотки миль довгих оборонних валів, сильно укріплених міст здвигнених місцевою праукраїнською рільничою людністю для оборони перед кочовиками. Давніше історики вважали це як плід буйної грецької фантазії, повоєнні археольоґічні розкопки слово в слово ствердили написане Геродотом. Сотки решток городищ розкинених по цілій українській землі служили тим самим ціллям.

(Дальше буде).

*) Не виключений теж взаїмний вплив В. Липинського на Шміда і навпаки. Пропускаю, що ті два вчені знали ся та мусіли зі собою часто сходитися. Пок. В. Липинський останні свої роки проживав під Віднем біля Медлінґу; де теж помер. Етнольоґ та антропольоґ Шмід знана декому також з українців постать, жив теж в Медлінґу. Це католицький священик та редактор знаменитого етнольоґічного журналу „Антропос". В останніх літах цісарської Австрії відгравав він ролю довіреної особи цісарського двора; де мабуть був сповідником. О. Шмід 1917 року написав книжку: „Відмолодження Австрії" (Wiederverjungung Oesterreichs), в якій плянував перебудову Австрії на федерацію королівств, збудованих на національнім принціпі. В тій книжці, напечатаній в обмеженім числі, на правах рукопису передвиджував він теж українське королівство, а цісар Карло мав приїхати до Львова та коронуватися в катедрі св. Юра короною Данила (мітра зберіґана в скарбниці перемиської капітули) на короля України. Р. 1917 о. Шмід був теж сам у Львові навязати контакт з деким з поміж українців і, тоді мене представили йому як тодішнього голову української загально - студентської організації „Академічна Громада". Від автора дістав я теж один примірник його твору про перебудову Австрії. По війні за часів републиканської Австрії о. Шмід посвятився виключно науковій праці.

БИТВА НА СЕРЕДЗЕМНОМУ МОРІ. — Бомби падуть довкола британського воєнного корабля підчас бою коло Матапану на Середземному морю.

КОРОЛЕВА ПЕРЕГОНІВ. — 20-літня Беті Ток, одіта в старомодну креолїну, позує як королева перегонів на перегоновій площі коло Френч Лик Спрингз, в Індіяні.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ЙОНҐСТАВН, О.

Величавий концерт Шевченка.

Спільними силами православних парохій, тутешньої Нюкесл й Шерон, Па., відбулося тут 6. квітня в салі У. Н. Дому величаве свято Шевченка. Концерт відкрили всі хори спільно, біля 90 душ, відспіванням „Заповіту" Стеценка. Вступне слово сказала панна М. Кориндович, предсідниця хору „Бандурист". Дальше спільні хори відспівали ще: „Сонце заходить" й „Засяло Сонце золоте". До всіх пісень на піяні приґравала панна Ірина Мусійчук. Деклямацію, поему Шевченка „Хустина" гарно виголосила панна Ан. Пашович. Дует „Серед поля широкого", й „Де ти бродиш" відспівали А. Пашович й М. Кіхтан. Це гарно дібрані голоси. Тут виступив хор „Сурма" з Нюкесл, й відспівав пісні: „Світе тихий", „Сив. сокіл", з солями паннів Липної і Вересюк, „Чорна-ріля" й інші. Деклямацію виголосила панна Стефанія Зімак. Хор з Шерону виступив з піснями: „Козака несуть", „Човник хитається", „Гандзя" й інші.

Деклямацію виголосила панна Еф. Пиш.

Святочну промову в українській мові виголосив о. В. Загоруйко з Шерону. Промова була коротка але річева і змістовна.

По короткій павзі діти рідної школи відспівали „Вінок на могилу Шевченка", а старші діти виступили з піснями й деклямаціями. Найкраще вивязалася маленька Анна Сенедяк в солях.

Хор „Бандурист" виступив з пісня: „Думи мої", „Страшний суд", „Широкий луг" і ще кілька пісень. Гарну і річеву промову виголосив анґлійською мовою адвокат Михайло Косач.

На останку виступили знова всі хори спільно і відспівали „Бандуру" Давидовського з солями: панни Ольги Мусійчук й Олекси Лисоґіра. Другу пісню „Молитва Андрія" з опери „Запорожець" відспівано також з сольом Ольги. До американського й українського гимну виступили на сцену ще й діти школи, так що всіх співаків на сцені було звиж 110 душ.

Оплескам не було кінця. Оплескували співаків й диріґента о. Мусійчука.

При кінці забрав слово диріґент та висказав жалі, що громадянство наше не вміє оцінити праці молоді й не приходить численно на такі імпрези. Він сказав, що це здається його останній концерт в Йонґставні, бо мусить це місто опускати. Молодь заспівала на його бажання пісню: „Бувайте здорові друзя мої".

На зазив диріґента переведено збірку. Зібрано $22.00, а з кокардок прийшло $8.00.

Осип Венґжин-Угрин.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ.

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

Золоті зернята.

Не кожний може одягатися багато, — але чисто може одягатися кожний.

Брехун не знайде віри навіть тоді, коли правду говорить.

Людина без приятеля — це так, як ліва рука без правої.

Коли товариш в гніві признає тобі слушність, — бери його за приятеля.

Коли кого оскаржують, памятай, що не кожний обвинувачений є виновником.

Не журися втратою грошей, а журися втратою часу; гроші можуть вернути, а минулі дні не вертають ніколи.

Коли старі дораджують тобі розібрати будову, а молоді будувати, — розбірай; бо розбірка старих — є будовою, а будова молодих — є розбіркою.

Не кидай каменя у керницю, з котрої ти хоч раз лише пив воду.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРҐАНІЗАЦІЄЮ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ТАРЗАН, ч. 288, Марна нагорода.

Впавши на землю, Том загубив віддих. Він лежав непорушно якраз на шляху, куди мав перебігати лев. Львинята заворушились.

Спосіб думання тих звірят, це таємниця природи. Але вони якось зрозуміли, що хлопець був їхнім приятелем і він був тепер у небезпеці.

Вони заняли відважно становище перед львом. Крізь свої ніздрі вони почали гарчати, наклинаючи льва, щоб зупинився.

Том тепер збирав жнива за свою ласкавість супроти львинят: Але хіба він міг сподіватись, що вони поконають великого льва?